

takvoga jednog modela, a cilj i način njegova rada oblikovao je model kojemu su glavne sastavnice Antunovićevo vjersko–moralno učenje, zatim vjersko–moralna obnova braka i obitelji, a daljnje su sastavnice narodni preporod, prosvjeta i gospodarski napredak. U završnome dijelu ovoga poglavlja ukazuje se i na neke konkretne plodove života bačkih Hrvata po modelu biskupa Ivana Antunovića.

U zaključku ovoga dragocjenog djela, autor ističe kako se nakon proučavanja novinskih članaka, knjiga i pisama Ivana Antunovića može zaključiti da se kao zlatna nit u njima provlači Antunovićevo teološka stručnost i dobro poznavanje mentaliteta naroda kojemu je pripadao i za koji je radio i živio. To mu je omogućilo da opširno i na adekvatan način ukaže svomu »milom Rodu« na sve vrednote nauka Crkve, a napose njezina moralnog nauka o braku i obitelji.

Svojim istraživačkim radom Andrija Anišić pokazao je da se na temelju sveukupnoga djelovanja Ivana Antunovića može govoriti o određenome modelu koji autor naziva »Antunovićev model«. Sva poglavlja ovoga rada to potvrđuju. Ivan Antunović doista je svojim radom, ali bez izravne namjere, stvorio jedan model kojega se čvrsto držao i u koji je želio ugraditi sve pripadnike svoga naroda. Taj model ima jasne obrise koji su prepoznatljivi u slozi i udružnome nastojanju svih pripadnika naroda oko življenja po načelima katoličke vjere. Zatim, u jasnoj svijesti i prihvaćanju svoje nacionalne pripadnosti hrvatskomu narodu; nadalje, u zauzimanju za prosvjetu i školovanje djece i mladih te u praćenju suvremenih tokova napretka poljoprivrede i drugih gospodarstvenih grana, kao i u razboritome gospodarstvu materijalnim dobrima. Otkriće »Antunovićevo modela« može biti važan znanstveni doprinos.

Život i rad bačkih Hrvata po takvome modelu u proteklih 125 godina, to jest od smrti Ivana Antunovića do danas, svjedoči da njegovo nastojanje, trud i rad nisu bili uzaludni. Biskup Antunović pomogao je svomu hrvatskom narodu putem prosvjećivanja i time mu omogućio višestruk napredak. Plod njegova rada prepoznatljiv je u cjelokupnome kasnijem napretku bunjevačko–šokačkih Hrvata u tadašnjoj Južnoj Ugarskoj odnosno u Bačkoj. Napredak je prepoznatljiv u vjerskome, kulturnom, društvenom i gospodarskom smislu.

Ivica Ivanković Radak

Roko Prkačin DI, *O. Petar Perica DI, pjesnik i mučenik*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2014, 293 str.

Životopis o. Petra Perice (1881.–1944.) napisan je na temelju pouzdanih povijesnih izvora i pokojnikove bogate ostavštine. Ona je dobro sačuvana, kao i svjedočanstva suvremenika o o. Perici, koja je o. Josip Antolović prikupio 1964. godine. Knjiga je popraćena određenim brojem slika koje su prava dokumentacija vremena i prilika u kojima je živio.

Spis je podijeljen u 20 kraćih poglavlja, svako kao zasebna cjelina koja ocrta vrijeme i prostor života i rada Petra Perice. Dokumentirano se prati životni put isusovca rođenoga u Kotišini kraj Makarske 27. lipnja 1881. godine do mučeničke smrti 26. listopada 1944. godine na otočiću Daksi nadomak Dubrovnika.

Iako je prohujalo 70 godina od njegove smrti, spomen na p. Pericu u Cr-

kvi u Hrvata sačuvan je preko njegovih dviju popularnih pjesama: *Do nebesa i Zdravo djevo*. Gdje god su Hrvati živjeli i kamo god su se selili, posvuda su pjevušili Peričine stihove koji su jačali vjeru i budili narodni ponos. Time je zadužio Crkvu u Hrvata da mu oda zasluženo priznanje.

Petar Perica pokazao se nadarenim pjesnikom kada je kao petoškolac u travničkome sjemeništu ispjevao pjesmu *Do nebesa nek se ori*. Bila je to himna hrvatske katoličke mladeži prigodom posvete Srcu Isusovu u jubilarnoj 1900. godini. Druga pjesma koja ga je učinila poznatim i prisutnim među današnjim vjernicima je *Zdravo Djevo*. Spjevao ju je kao mlad isusovac 1904. na 50. obljetnicu proglašenja dogme Bezgrješnoga Začeca. Te dvije pjesme uz vjersku i sadržajnu poruku nose i onu rodoljubnu. Svoj su vrhunac dosegle na najvećoj hrvatskoj misi s papom Ivanom Pavlom II, 11. rujna 1994. na hipodromu u Zagrebu. Mnoštvo od milijun vjernika pjevalo je tri pjesme: *Lijepa naša, Do nebesa nek se ori i Zdravo Djevo*.

Osim tih popularnih pjesama, o. Perica je ispjevao i druge u svome apostolskom životu. Uglavnom su bile posvećene apostolatu, na duhovne teme kao što su Srce Isusovo, Gospa, svece, mladi... Neke su bile prigodne. Veći dio njegovih pjesama tiskan je u raznim časopisima. Trinaest ih je objavljeno u *Bibliografiji* koju je izdao Leksikografski zavod u Zagrebu 1961. godine. No jedan dio njih dosada je ostao u rukopisu. Neke je pjesme i uglazbio, na primjer *Himnu Kristu kralju* i *Križarsku himnu*. Pjesništvo o. Perice imalo je redovito prigodnu i apostolsku svrhu. Za njega je poezija bila svojevrsna propovjedaonica moralnih vrednota.

Za svećenika je zaređen 26. srpnja 1914. godine. U Zagrebu je bio kraće vrijeme urednik *Glasnika Srca Isusova i Marijina*, a zatim odgojitelj i profesor

u travničkome sjemeništu. U Splitu se istaknuo kao apostol mladeži i veliki apostol Srca Isusova. Ujedno je bio i duhovni vođa katoličkih organizacija. Mlade je posebno formirao u vjeri i moralnim vrednotama prema duhovnim vježbama koje je smatrao izvrsnim sredstvom za vjersku formaciju katoličkoga laikata.

Iako je bio boležljiv čitavoga života, isticao se kao karizmatičan propovjednik i ispovjednik. Živio je asketskim životom. Nadasve je cijenio duh evanđeoske pokore i žrtve koje je prikazivao za širenje Božjega kraljevstva.

U Šibeniku je bio veoma uspješan duhovnik bogoslova i sjemeništara. U isto je vrijeme duhovno pratio križarske organizacije.

U Dubrovnik dolazi 1937. godine i postaje dubrovački apostol. Širio je pobožnost Srcu Isusovu, ostvarujući svoje svećeničko geslo: *Sve veća čast Srcu Isusovu*. Duhovno je vodio katoličke organizacije. U ratnom je metežu i socijalno doprinio namirenju tekućih potreba Dubrovčana.

Politikom se nije bavio, što nije dopuštao, prema crkvenim direktivama, ni u katoličkim organizacijama. Govorio je: Svoje ljubi, a tude poštuju.

U ratnoj 1941. godini postaje duhovnikom bogoslova i sjemeništara u Biskupskome sjemeništu. Rad s mladima uvijek ga je veselio, posebno sa svećeničkim kandidatima. Mladi su bili njegovo životno opredjeljenje. Uza sve svoje dužnosti i poslove, rad s mladima uvijek je imao prednost. To je posebno vrijedilo za njegov duhovnički posao u sjemeništu. U taj je apostolat ulazio srcem i dušom, a pri tome mu je mnogo pomagao njegov pjesnički talent.

Teškoće i neprilike na dubrovačkome području u Drugome svjetskom ratu duboko su ga pogađale. Unatoč tomu, širio je oko sebe nadu i pouzdanje u Božju pomoć. Zato mu je molitva, kako

osobna tako i zajednička, bila glavna pomoć.

Partizani ulaze u Dubrovnik 18. listopada 1944. godine. U roku od četiri dana pozatvarano je pedesetak uglednih Dubrovčana među kojima je bio o. Perica i još sedam svećenika. Nije bilo nikakva suđenja. Noću su brodicama preveženi na otočić Daksu gdje su strijeljani i bačeni u zajedničku jamu. O. Perica strijeljan je 26. listopada 1944. godine.

Nakon uspješne identifikacije 2010. godine, posmrtni ostatci o. Perice sahranjeni su u isusovačkoj grobnici na groblju Boninovo u Dubrovniku.

Ovakav uzoran svećenički i apostolski život te nasilna smrt iz jedinoga razloga što je bio svećenik katoličke Crkve svrstavaju o. Petra Pericu među kandidate za mučeničku svetačku krunu. Ovaj životopis vrijedan je doprinos tomu cilju.

Hrvoje Juko

Biserka Rauter Plančić (ur.), *Kristova muka i otkupljenje*, Moderna Galerija i udruga Pasijska baština, Zagreb, 2013, 30 str.

Publikacija *Kristova muka i otkupljenje* predstavlja katalog istoimene izložbe radova iz fundusa Moderne galerije, pripremljene u okviru 22. svečanosti Pasijske baštine. Izložba obuhvaća radove nastale od šesnaestoga pa sve do polovice dvadesetoga stoljeća. Predstavljeno je ukupno petnaest domaćih i stranih umjetnika: Ljubo Babić, Vlaho Bukovac, Alessandro Castelli, Bela Čikoš-Sesija, Stabilimento Johnson, Ivo Kerdić, Ruža Klein Meštrović, Julije Klović, Miroslav Kraljević, Iso Kršnjavi, Adèle d’Affry (Marcello), Karlo Mijić, Rudolf Spiegler, Marijan Trepše te Maksimilijan Vanka. Osim slika, predstavljene su

grafike, skulpture i medalje koje, kao što naziv izložbe daje naslutiti, tematiziraju muku i smrt Isusa Krista. Autorica je izložbe Bruna Ubrekić, koja je zajedno s Đurdom Petravić autorica i tekstova u popratnoj publikaciji.

Kao što je naznačeno u uvodu publikacije, izloženi radovi »ne ukazuju samo na razvoj stila, već dedukcijskom metodom upozoravaju na pomak od općih mjesta povijesti umjetnosti (Alessandro Castelli) prema individualnim poimanjima sakralnog i religioznog, kao i prema modernim predodžbama s brojnim analogijama na moderno doba i duh nestabilne epohe...«

Nakon uvoda, u kratkim je crtama predstavljena povijest prikazivanja Kristove muke u umjetnosti, od samih početaka učestaloga prikazivanja Kristova lika u četvrtome stoljeću, preko razvitka likovne teme muke, pa sve do redukcije motiva i apstrakcije u dvadesetome stoljeću.

Publikacija nije strukturirana po vremenu nastanka ili stilskim obilježjima radova, već po tematskim cjelinama, kronološki poredanima, tako da prate biblijski narativ muke.

Prva je tema, kao i prvi podnaslov koji uvodi u samu izložbu, *Isus na Maslinskoj gori*. Prije nego što predstave sama djela, autorice upoznaju čitatelje s lokacijom teme unutar konteksta Evandjelja. Podsjećaju na događaje nakon Posljednje večere, na trenutke u Getsemanskome vrtu. S osvježenom memorijom, dolazi se do dvije vizije spomenutoga događaja; jedne Klovićeve, druge Bukovčeve.

Sljedeća cjelina, *Ecce homo*, sadrži samo istoimenu skulpturu autorice Marcello (Adèle d’Affry).

Daleko najveći broj radova nalazi se u kulminativnoj cjelini pod naslovom *Golgota*. Obradene su mnoge teme, od samoga raspeća pa sve do Kristove smrti. U ovoj cjelini čitatelj se susreće